

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Disputatæ Dicuntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

6 De homine quantum ad gratiam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

attribuebant fieri proprie istis formis, cum tamē fieri non sit nisi compositi, cuius etiam proprie est esse. Forma. n. esse dicuntur non ut subsistentes, sed ut quo composita sunt: unde & fieri dicuntur non propria factione, sed per factiōnem suppositorum, qua transmutantur transmutatione materie de potentia in actum: unde sicut composita sunt per agentia naturalia, ita etiam formae quae non sunt subsistentes. Qualitates autem actiuae, & passivae agunt ad formas substantiales in virtute substantialium formarum, quarum sunt instrumenta, sicut calor ignis agit ut instrumentum animae nutritivae. ut dicitur in 2. de anima. Anima autem vegetabilis & sensibilis non sunt formae subsistentes, alias remaneret post corpora, unde oportet quod fiant a generate per actionem compositorum, sicut, & ceterae formae materiales: sola autem anima intellectiva quae habet esse subsistens, cum maneat post corpus, est ab extrinseco per creationem. Si autem sensibile, & vegetabile, & intellectuum in homine in diversis substantiis aīa radicantur, tunc & vegetabilis, & sensibilis hominis in generate erit. Sed quia haec opinio repugnat dictis philosophorum, quod in uno animato unam animam tantum posuerunt, ad quae omnes operationes animae pertinent, & etiam contra dicta sanctorum improbatum pluralitatem animarum, ut in patet in lib. de ecclesiasticis dogmatibus: id approbato quod in homine sit tantum una substantia aīa, cuius potentiae sunt vegetativum, sensitivum, & intellectuum, dicimus quod anima hominis, quae omnes has potentias animae sustinet, a Deo creatur, quamvis per operationem naturalis agentis fiat, ut corpus organizatum actu perficiatur per potentias, quae sunt corporaliū partium actus.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod anima vegetabilis & sensibilis non sunt substantiae viventes, sicut nec subsistentes, sed sunt principia vivendi & essendi: & iterum non oportet si quid minus nobis sit a Deo immediate, quod etiam quod est magis nobile, quia Deus cum non habeat limitatam virtutem, nec agat necessitate naturae, potest agere & nobiliora, & minus nobilia secundum suam voluntatem: sicut immediate produxit prima individua brutorum animalium, quibus tamen homines, qui nunc generantur ex semine, nobiliores sunt.

AD SECUNDUM dicendum, quod animae sensitivae non convenit per se esse, nec fieri, nec operari: nulla enim est actio animae, in qua corpus non communicet. Est. n. duplex potentia motiva animae sensitivae, una quae imperat. appetitiva, cuius actus consistat, quae affixa musculis & nervis est principium mobilitatis in eis, sed ipsa distinctio partium corporaliū facit, quod una pars animalis est movens, & alia mota, & ita possunt moveri ex se.

Alia, quae sunt in contrarium, concedimus, nisi quantum pertinet ad hominem, in cuius semine quamvis praecedat vegetativa, & sensitiva anima imperfecte, cum illis cessantibus introducatur per creationem anima rationalis, quae perfecte continet quod in eis erat imperfectio. Nam secundum Avicennam in generationem animalis ex semine interveniunt multae generationes, & corruptiones.

ARTICULUS XII.

Utrum imperare sit actus rationis.

AD SECUNDUM sic proceditur. Videtur, quod imperare sit actus rationis, quia philosophus dicit 1. eth. Ratio recte, & ad optima deprecatur, & obedit

ei quod est continentis. ergo imperare, & deprecari, & huiusmodi videntur ad rationem pertinere. SED CONTRA. Imperare ad dominium pertinet: sed nos sumus domini nostrorum actuum per voluntatem. ergo imperare est actus voluntatis.

RESPON. Dicendum, quod in imperio duo concurrunt, quorum unum est rationis, aliud voluntatis. Qui enim imperat aliquid, inclinatur ad faciendum quod voluntatis est: ipsius enim est movere per modum agētis, & iterum ordinat eum cui imperat, ad exequendum illud quod imperatur, & hoc ad rationem pertinet, cuius est ordinare. Et si duorum horum ordo consideretur, videtur primum esse inclinationem voluntatis in aliquid per electionem, & postea in principio executionis ordinatur per quos fieri debet quod electum est, & sic imperium erit immediate actus rationis, sed voluntatis quasi primo movens.

Et per hoc patet solutio ad obiecta.

QV AESTIO VI.

ARTICULUS XIII.

Utrum charitas per suam essentiam augetur.

DEINDE quaeritur quantum ad gratiam pertinet, utrum charitas secundum suam essentiam augetur, & videtur quod non. Cum enim augmentum sit quaedam mutatio, vel variatio, quod secundum essentiam augetur, sicut essentiam variat, vel mutatur: sed quod mutat, vel variat seculum essentiam, aut generatur, aut corrumpitur. ergo si charitas secundum essentiam augetur, corrumpitur: non enim generatur cum prius fuerit.

Præterea. Charitas non habet quantitatem nisi virtutalem: sed virtus charitatis est ipsa essentia eius, ergo quantitas charitatis est essentia eius. non ergo potest esse quod varietur quantitas charitatis sine variatione essentiae eius, & sic si augetur secundum essentiam, oportet quod esse eius vel generetur, vel corrumpatur.

SED CONTRA. Praemium essentiale respondet ipsi essentiae charitatis: sed quidam proficiunt ad maius praemium essentiale. ergo in eis charitas secundum essentiam augetur.

RESPON. Dicendum, quod charitas secundum suam essentiam augetur: sed notandum est, quod haec praepositio, secundum, varias habet vias interpretari, quandoque denotat subiectum, ut cum dicitur, Iste est albus secundum pedem, quia pes est subiectum albedinis: quandoque vero formam, ut cum dicitur, Iste est coloratus secundum albedinem. Cum ergo dicitur aliquid secundum hoc moveri, potest intelligi vel subiectum, vel formam. Cum enim dicitur, Iste movetur secundum manum, notatur subiectum motus. Cum vero dicitur, Iste movetur secundum locum, notatur id, quod formaliter specificat motum. Sic ergo cum dicimus charitatem secundum essentiam augetur, denotatur subiectum augmenti, ut sit sensus, Ipsa essentia charitatis augetur: sicut cum dicimus, album augetur secundum essentiam suam, non autem designatur forma specificans motum, ut sit sensus, augetur secundum essentiam. i. augmentum eius est motus in esse, vel in essentia, & sic dicitur augmentum esse secundum quantitatem. Et quavis quantitas charitatis, quae est virtus, sit idem quod essentia charitatis, non tamen oportet quod essentia charitatis tollatur, quia

Tex. c6. 41.

1. q. 17. ar. r. o. & 1. p. q. 1. ar. 5. ad a.

quia est in augmento corporali ipsa essentia quantitas non tollitur, cum semper maneat dimensio interminata, sed secundum diversas terminaciones quas recipit, fit mutatio de paruo in magnum, quae est augmentum, ita etiam ipsa uirtus charitatis non tollitur per essentiam suam, sed uariatur terminatio eius. Omnis autem forma recepta in aliquo subiecto terminationem recipit secundum capacitatem recipientis; unde quando subiectum charitatis magis disponitur ad charitatem, scilicet ad congregationem suam ad Deum, tanto maiorem participat charitatem, & sic charitas secundum suam essentiam augetur dicitur.

Et per hoc patet solutio ad obiecta.

QV AESTIO VII.

DE INDE quaeritur de his quae pertinent ad culpam.

¶ Et quaeruntur duo.

¶ Primo, Vtrum Petrus negando Christum peccauit mortaliter.

¶ Secundo, Vtrum habere plures praebendas sine cura animarum absque dispensatione, sit peccatum mortale.

ARTICVLVS XIII.

Vtrum Petrus negando Christum peccauit mortaliter.

CIRCA primum sic proceditur. Videtur, quod Petrus negando Christum non peccauit mortaliter. Dicit enim quaedam glossa quod peccauit per surreptionem, sed peccatum per surreptionem est veniale, & non mortale, unde primi motus qui per surreptionem sunt, sunt peccata uenialia, ergo peccauit tantum uenialiter.

¶ 2° Praet. Bernardus dicit in libro de dilectione domini, quod in Petro charitas fuit sopita, non extincta: sed per peccatum mortale charitas extinguitur, ergo Petrus non peccauit mortaliter.

SED CONTRA est, quod Gregorius dicit in mora, quod Petrus ab ipsis faucibus diaboli eripitur: sed in faucibus diaboli non est aliquis nisi per peccatum mortale, ergo Petrus peccauit mortaliter.

RESPON. Dicendum, quod absque dubio Petrus peccauit mortaliter negando Christum, quod quidem patet ex duobus. Primo, quia negauit fidem in loco ubi periclitabatur, & eius confessio requirebatur. Ore enim confessio fit ad salutem, ut dicitur ad Romanos 10. in quo uidetur quod sit de necessitate salutis confessio fidei in casu praedicto, & sic praecipue mendacium in his quae fidei sunt, est peccatum mortale, secundum Augustinum in libro de mendacio. Secundo, quia defectus confessionis & mendacio addidit periurium & blasphemiam, quia ut dicitur Matthei 16. Coepit detestari & iurare, quia non nouisset hominem, quae constat esse graua peccata. Unde glossa dicit ibidem. Tertio cepit detestari, & iurare, quia non nouisset hominem, quia perseuerare in peccato dat in incrementum scelerum, & qui minima spernit, cadit in maiora.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod surreptio dupliciter accipitur. Vno modo, secundum quod opponitur deliberationi, & sic primi motus dicitur esse surreptitius, & sic Petrus ex surreptione non peccauit. Alio modo, secundum quod opponitur electioni, & sic Petrus ex surreptione peccauit, quia non peccauit

A ex electione quasi ex certa malitia, sed ex passione timoris: talis autem surreptio non excusat a mortali, sicut patet in incontinente, qui fornicatur motus concupiscentia, cum tamen haberet propositum continendi.

AD II. dicendum, quod Bernardus improprie loquitur & eius uerbum ut uerificetur, est intelligendum de quadam dilectione familiaritatis, quam Petrus ad Christum conceperat, quae in eo mansit etiam post negationem, uel si intelligatur de charitate gratuita, intelligendum est, quod non fuit extincta secundum praedestinationem diuinam, quae eius potentiam praeparabat, quam uisus in se extincta secundum actum.

ARTICVLVS XV.

Vtrum habere plures praebendas sine cura animarum absque dispensatione sit peccatum mortale.

AD SECUNDUM sic proceditur. Videtur quod habere plures praebendas sine cura animarum absque dispensatione sit peccatum mortale. Quicumque enim facit contra statutum concilii, peccat mortaliter: sed qui habet plures praebendas facit contra statutum concilii generalis, ergo peccat mortaliter. Probatio media, dist. 7. de in quodam decreto Urbani papae, quod incipit, Sacrorum canonum. Omnino aliquem in duabus ecclesiis titulari non liceat, sed unusquisque in qua titularus est, in ea tantum canonicus habeatur. Licet enim episcopus dispositione unius diuersis praesens possit ecclesiis, canonicus tamen praebendarius, nisi unius ecclesiae in qua conscribitur, esse non debet.

CONTRA est, quod in quodam decreto Urbani papae, quod incipit, Sacrorum canonum. Omnino aliquem in duabus ecclesiis titulari non liceat, sed unusquisque in qua titularus est, in ea tantum canonicus habeatur. Licet enim episcopus dispositione unius diuersis praesens possit ecclesiis, canonicus tamen praebendarius, nisi unius ecclesiae in qua conscribitur, esse non debet.

¶ 2° Praet. Gregorius 14. q. 1. dicit quoddam decretum septime synodi. Clericus ab instanti tempore in duabus non connumeretur ecclesiis: negotiationis. n. est hoc, & turpis lucri commodum, & ab ecclesiastica consuetudine penitus alienum, & sic idem quod prius.

¶ 3° Praet. Chrysostomus dicit, quod tenebra erubuit, lumen erubescat, quod figura non fuit coecliam, rei reor esse illicitam: figura autem non fuit concessum, quod inter Leuitas qui capiebat in Bertheem, caperet in Hierusalem, ergo cum perfectiores esse deamus, qui capit in Tyro, non capit in Damasco.

¶ 4° Praet. Bernardus dicit. Qui non vnus, sed plures est in beneficiis, non vnus, sed plures erit in suppliciis: sed qui habet plures praebendas, plures est in beneficiis, ergo plures erit in suppliciis, & sic grauissime peccat.

¶ 5° Praet. Quicumque committit se discrimini, & periculo peccati mortalis, peccat mortaliter: iste est huiusmodi, quia recipiendo plures praebendas iurat statuta utriusque ecclesiae, in quibus praebenda datur, quae aliquando non possunt simul seruari, utpote si eodem tempore uocerat ad electionem in utraque ecclesia, uel ad aliqua ecclesiae negocia peragenda, & praecipue, si sit causa inter duas ecclesias, cum utriusque teneatur, ergo uidetur quod peccet mortaliter.

SED CONTRA est, quia illud quod uergit in coe periculum, non est ab ecclesia sustinendum: sed ecclesia sustinet ut aliqui coeter habeant duas praebendas, ergo in hoc non est periculum peccati mortalis.

¶ 2° Praet. Licet sit alicui patrimonium habenti praebendam accipere: sed maior est conuenientia inter ecclesiastica beneficia, quam iter patrimonium & praebendam, ergo etiam licet habenti unam praebendam, accipere aliam.

RESPON. Dicendum, quod ois questio, in qua de mortali peccato quaerit, nisi expresse ueritas habeatur,

23. q. 24. ar. 2. ad 3. & ne. q. 1. ad 2.

193. artic. spe. cia.